Nro. 29.

DZIENNIK URZĘDOWY Województwa Sandomierskiego.

w Radomiu dnia 19. Lipca 1829

Boni civis est, nosse instituta et leges civitatis, iisque obtemperare.

Wydział Woyskowy Sekcya Policyi Nro. 27,770.

KOMMISSYA WOJEWÓDZTWA SANDOMIERSKIEGO.

Lubo iuż tylokrotnie Kommissya Woiewódzka ogłaszała Urządzenia ogólne tyczące się zapobieżenia zarazie na bydło rogate, trzode chlewną i owce corocznie prawie w różnych mieyscach wznawiaiącéy się, mianowicie pod dniem 24. Stycznia 1828 r. Nro. 3,354. przez Dziennik Woiewódzki Nro. 10. tudzież pod dniem 7. Maia r. b. Numero 10,776. przez Dziennik Woiewódzki Nro. 11. w wykonaniu przecież świeżo otrzymanego Reskryptu Kommissyi Rządowéy Spraw Wewnętrznych i Policyi z dnia 28. Lutego r. b. Nr 6367/807 z Grudnia 28. zamieszcza tu poniżéy co do słownie Instrukcyą Policyino-Lekarską dla Władz wykonawczych przepisaną, z obowiązuiąc Wóytów Gmin, Prezydentów i Burmistrzów Miast, Lekarzy Obwodowych i Chirurgów Powiatowych, aby w każdym zdarzeniu do takowéy scisle stosować się nieopuścili, i zastrzeżenia poczynione pod naysurowszą odpowiedzialnością zachować starali się; szczególniéy zaś Kommissya Woiewódzka wkłada obowiązek na wszystkie sobie podwładne Urzęda, aby o każdéy dostrzeżonéy chorobie natychmiastnych doniesień czynić niezaniedbali, w pomnieyszych Kommissarzom właściwych Obwodów, w ważnieyszych wprost Kommissyi Woiewódzkiéy; za wszelkie bowiem niedokładności i nie stosowne postąpienia, a tym bardziéy za odstąpienie od przepisów, do naysurowszéy odpowiedzialności pociągnieni bydź by musieli.

Dla tym pewnieyszego i dokładnieyszego upowszechnienia Wóyci Gmin, Prezydenci i Burmistrze Miest, odczytuiąc powyższą Instrukcyą Gminie umyślnie na to zwołanéy, i takowe odczytanie co rok w porze Wiosny ponawiać będą. — Obok tego zaś przez szczególne uwiadomienia poinformuią handluiących bydłem rogatym i owcami, że do ogłoszonéy Instrukcyi naysciśléy sto-

sować się mią i że takową w oddzielnych exemplarzach których w Biórach Kommissarzy Obwodowych nabydź mogą, posiadać powinni.

Radom dnia 26. Maia 1829 r.

Prezes DEBOLI. *Sekretarz Jlny R: Roszkowski.*

INSTRUKCYA

Policyino-Lekarska, dla Władz Wykonawczych, końcem zapobieżenia ile możności wprowadzeniu do Królestwa z Państw ościennych chorób zaraźliwych na większe domowe zwierzęta, a mianowicie: powietrza bydła rogatego czyli zarazy bydlęcéy, ośpicy albo ospy u owiec; tudzież: zarazy śledziony, płuc i parchów, niemniéy zapobieżenia powstaniu i szerzeniu się takowych chorób wewnątrz kraiu, czyli przytłumieniu zaraz.

Do powyższego zamiaru służą w każdéy z wymienionych chorób w szczególności, następuiące prawidła:

A. *Co do zarazy bydlęcéy.*

I. Prawidła Policyino-Lekarskie, zapobiegaiące wprowadzeniu zarazy bydlęcéy z Państw ościennych do Królestwa, i służące razem do wczesnego odkrycia teyże, kiedy trzoda obca znayduie się iuż na Polskiéy ziemi.

§. 1.

Bydło zagraniczne tylko przez Komory, w skutek wzaiemnego porozumienia się z Rządami Państw ościennych, do tegoż przechodu ustanowione, przepuszczaném bydź ma.

§. 2.

Mieszkańcom na granicy Królestwa osiadłym, bydła z Państw sąsiedzkich do Królestwa wpuszczać pod ciężkiemi karami zakazać należy.

§. 3.

Bydło zagraniczne przed wpuszczeniém go do Królestwa, ma ulegać rewizyi i kwarantannie, w mieyscu do tego zamiaru, przy każdéy Komorze wchodowéy obraném. Takowe mieysce rowem i płotem opasać, i w obszerne szopy, dla pomieszczenia w nich bydła pod czas tęgich mrozów, wielkich upałów lub w czasie słotnym, iako też dostateczną ilością wody zaopatrzoném bydź ma.

§. 4.

Jeżeli Urząd Komory, przez którą bydło przechodzić ma do Królestwa, posiada urzędową wiadomość: że w kraiu z którego przybywa zaraza panuie, przeto zachodzi podeyrzenie iż i w przygnanéy trzodzie choroba iuż ukrytą bydź może, natenczas przygnana trzoda przez dni dwanaście w kwarantannie

zostawać ma; kiedy zaś wyżéy rzeczony Urząd nie ma urzędowéy lub z kąd inąd pewnéy wiadomości, aby zaraza panowała w kraiu z którego bydło przygnano, w ówczas trzoda po dwudniowéy kwarantannie (w którym ciągu czasu do rewizyi ustanowiony lub naybliższy Lekarz Obwodowy przy każdem podaniu karmu obecnym bydź i bydło uważać winien) — ieżeli za zdrowe uznane zostanie, w dalszą drogę puszczone bydź może; w obu atoli razach każda sztuka bydła na znak zdrowia, na pośladkach rozpalonem żelazem ocechowaną bydź powinna, inaczéy bowiem sztuka bydła w skutek choroby w drodze upadła, przez zakupienie innéy w kraiu dla uzupełnienia liczby bydła w świadectwie zdrowia wymienionéy, łatwo zastąpioną bydź może.

§. 5.

Handluiący i prowadzący bydło zagraniczne, pod odpowiedzialnością za wszelkie skutki z zaniedbania w téy mierze wyniknąć mogące, mią:

a) Zwierzchności Policyine tych mieysc w których się z trzodą zatrzymywać będą, wcześnie o tém zawiadamiać, aby te mogły zarządzić przecięcie związku bydła mieyscowego, z przechodzącą trzodą;

b) Tak w czasie pochodu, iak na popasach i noclegach maią pilnie na bydło uważać, i skoro która sztuka w trzodzie przestanie żreć, winni oddać takową pod dozór mieyscowego Sołtysa i o tém Wóytowi Gminy donieść; ieżeli zaś dostrzegą w trzodzie wyraźne oznaki zarazy bydlęcéy, takową trzodę natychmiast zatrzymać, i Wóytowi Gminy dla przedsięwzięcia dalszych zaradczych środków, o tem donieść obowiązani.

§. 6.

Skoro Wóyt Gminy otrzyma wiadomość od Sołtysa, iż w sztuce bydła pozostawionéy z zagranicznéy przygnanéy trzody, choroba wzmaga się, i tą iest wyraźnie zaraza bydlęca, winien takową sztukę bydła kazać wyprowadzić na mieysce oddalone, tamże dać dobić, i wraz ze skórą, (którą aby ią nikt nie mógł użyć, kilkakrotnie ponacinać należy), głęboko zakopać, i o tém Kommissarza Obwodu natychmiast zawiadomić.

§. 7.

Kiedy zaraza w Państwie sąsiedzkiém panuie, bydło zagraniczne od daty wyiścia z mieysca w którém na granicy pierwszą kwarantannę odbyło, w czasie przechodu przez Królestwo, raz co tydzień na stacyach przez Rząd wyznaczonych, przez 24. godzin w pochodzie wstrzymaném, przez Lekarza Obwodu, lub Chirurga Powiatu, powtórnie zrewidowaném bydź ma, a to dla zapewnienia się o stanie tegoż zdrowia.

§. 8.

Wóyci Gmin, Burmistrze, Sołtysi i t. d. tych mieysc, w których trzoda bydła zagranicznego na popasie lub noclegu zatrzymaną bywa, maią dopilnować, aby z trzodą mieyscową nie miała żadnego związku, nawet pośredniego przez ludzi około bydła chodzących, tudzież iżby trzody domowéy przed oczyszczeniém mieysca na którém obca przebywała, na takowe mieysce nie puszczano.

§. 9.

Bydło zagraniczne tylko traktem, przez oddzielne urządzenie do tego przeznaczonym gnane, i droga przez którą przechodziło, troskliwie oczyszczoną bydź ma, to iest: gnóy na drodze upuszczony zebranym i na wozie konnui, w mieysce odległe wywiezionym i zakopanym bydź ma, a o dopełnieniu tego Ekonom i Sołtys w każdéy wsi, przekonać się obowiązani.

§. 10.

Ludzie użyci do oczyszczenia drogi po przeyściu bydła zagranicznego, niechay na sobie mianą odzież przez 24. godzin wywietrzą, i dni kilka nie zbliżaią się do bydła mieyscowego.

§. 11.

Wołów obcych do zaprzęgu używanych, karczmarze pod surową odpowiedzialnością, nie maią mieścić w mieyscach, gdzie swoie bydło utrzymuią.

§. 12.

W okolicach położonych przy trakcie, przez który bydło zagraniczne często przechodzi, należy przestrzegać, iżby:

a) Kiedy pastwiska są blisko placu targowego, bydła domowego przez ciąg odbywaiącego się targu, z obór wcale nie wypuszczano.

b) Iżby mieysce na targowisko ile możności, zewnątrz miasteczek i wsiów znaydowało się.

c) Z bydłem na targu zakupionêm, i z tamtąd powracaiącém niesprzedaném, z powodu, iż mogło się stykać z bydłem obcém, postąpić iak w §. 16. powiedziano.

§. 13.

Tak do bydła w stanowiskach utrzymywanego, iak i na pastwiska wychodzącego, nie przypuszczać obcych ludzi, ani bydła.

§. 14.

Skoro która sztuka bydła na pastwisku zachoruie, pastuch zaraz po zegnaniu bydła z paszy, winien o tém zawiadomić Właściciela i Wóyta Gminy, i takowéy sztuki iuż następnie na wspólne pastwisko nie wyganiać, ale raczéy wprowadzić takową do mieysca oddalonego, oddać pod dozór Sołtysa, i po przekonaniu się iż ma mieysce zaraza bydlęca, należy z nią postąpić stosownie do §. 6.

§. 15.

W każdéy wsi, a przynaymniéy gminie, w mieyscu od mieszkań i dróg głównych iako też pastwisk odległém, ma się znaydować obora lub szopa, mogąca pomieścić przynaymniéy cztery ze stu sztuk całéy liczby bydła w gminie utrzymywanéy, zaopatrzona sprzętami do poienia i karmienia bydła, a otoczona rowem i płotem.

§. 16.

Kiedy stan zdrowia bydła w kraiu lub okolicach, z których przychodzi, podpada i kiéy wątpliwości, każda sztuka bydła, czy to na rzeź, opas, do zaprzęgu i t. p. przeznaczona, w wyżéy pomienionéy oborze umieszczoną, do dni dwónastu pozostawioną, i przez oddzielnego posługacza, niemaiącego żadnego związku z innêm bydłem, dozorowaną bydź ma.

§. 17.

Zwierzchność mieyscowa Policyina czuwać winna nad rzeźią bydła i targądzić, iżby takowe bito tylko w obecności Offcyalisty Policyinego, ile możności z rzeczą obeznanego, i aby tenże za dostrzeżeniem znaków choroby wzbudzaiącéy obawę, doniósł o têm niezwłocznie Urzędnikowi Administracyi mieyscowéy, celem przedsięwzięcia dalszych zaradczych środków.

II. Prawidła Policyino-Lekarskie zapobiegaiące szerzeniu się zarazy bydlęcéy, kiedy takowa w Królestwie okaże się.

Przepisy Ogólne, które bez względu na liczbę chorego bydła i mieysca od zarazy dotknięte, zachować należy.

§. 18.

Skoro gdziekolwiek bądź okaże się zaraza bydlęca, Wóyt Gminy winien donieść o têm natychmiast Kommissarzowi właściwego Obwodu, ten zaś zesłać na mieysce niezwłocnie Lekarza swego Obwodu, który po zapewnieniu się, iż chorobą panuiącą iest rzeczywiście zaraza bydlęca, wskaże potrzebę przypomnienia Właścicielom trzód, opisu téy choroby przez Radę Ogólną Lekarską sporządzonego, i Władzom wykonawczym przy rozporządzeniu Kommissyi Rządowéy z dnia 31. Grudnia 1827 r. Nro. 5,291. zakommunikowanego.

§. 19.

Kommissarz Obwodowy zaś zwróci uwagę właścicieli trzód przez Okólnik,

na konieczność użycia środków przedsiewziąść się maiących, wymieniaiąc złe skutki mogące wyniknąć z zaniedbania lub umyślnego taienia choroby, i przypominaiąc kary Kodexem karnym oznaczone, za wykroczenia w tym przedmiocie.

§. 20.

Mieysce gdzie się zaraza wkradła, nawet poiedyncze stanowisko, w którém bydło chore było, iest, lub upadło; żadnéy kommunikacyi mieć nie powinno z mieyscami wolnemi od zarazy, i dla tego trzeba zakazać wywóz i przedaż mleka, mięsa, skór i surowego łoiu z mieysca zarażonego, również należy wzbronić dzierzawcom, przeprowadzania w tym czasie inwentarza bydlannego, i zwrócić szczególnieyszą uwagę na rzeźników, tudzież trudniących się pokątnie leczeniém bydła, garbarzy, oprawców, handluiących bydłem i t. p.

§. 21.

W okręgu mieysca, w którym zaraza panuie, na odległość iednéy mili zakazać targi na bydło.

§. 22.

Jeżeli trakt handlowy leży pośród gminy w któréy zaraza panuie, tedy przez ciąg trwania choroby przeznaczyć inną drogę do przechodu bydła zagranicznego.

§. 23.

Nie wypędzać trzody na wspólne pastwiska, a wołów nie używać do pracy.

§. 24.

Bramy i drzwi obory dobrze zamykać, aby psy, koty, kury i t. p. tamże dostać się nie mogły.

§. 25.

Wszelkie psy w domu na uwiązaniu trzymać, zaś wolno po ulicach i drogach biegaiących, zabiiać należy.

§. 26.

Rzeźnikom wzbronić rzeź bydła chorego lub podeyrzanego, i w razie znalezienia u nich takowego, zakopać ie wraz ze skórą, odchodem i wyrzutem.

§. 27.

Przy drogach prowadzących do mieysc gdzie zaraza panuie, umieścić na słupie tablicę z napisem: „W téy wsi panuie zaraza bydlęca."

§. 28.

Dla zapewnienia się o postępie choroby, Wóyt Gminy lub tegoż Zastępca, maiąc w ręku wykaz w §. 35. wzmiankowany, winien co dzień, a przynaymniéy co dwa dni zrewidować wszelkie bydło w gminie, niewchodząc iednak do stanowisk, ale raczéy stanąwszy zewnątrz tychże, tak, iżby każdą sztukę bydła dobrze obeyrzeć mógł, którym końcem oraz każdéy sztuce bydła każe dać przegryść nieco siana, i iedną po drugiéy w podwórze wypędzać, a ieżeli przy téy czynności która sztuka bydła okaże się bydź podeyrzaną, poleci uwiązanie iéy osobno, dla zapewnienia się o teyże stanie zdrowia w czasie następnéy rewizyi.

§. 29.

Kiedy z powodu nieprzewidzianych przeszkód, codzienna lub dwudniowa rewizya bydła, w ciągu trwaiącéy choroby dopełnioną bydź nie może, niechay takową Urząd mieyscowy Administracyiny, w sposób §. poprzedzaiącym wzmiankowany, przynaymniéy po ukończonéy chorobie dopełni i rubryki tego wykazu wypełni, a tym oraz sposobem wykaże się, co się stało z każdą sztuką bydła brakuiącego, i czy ze strony właściciela trzody nie zaszły iakowe nadużycia, wymagaiące dla zapobieżenia im nadal i przykładu surowego ukarania.

Przepisy szczególne do liczby bydła zarazą obarczonego zastosowane.

1. Jeżeli zaraza ogranicza się tylko, na iednę lub kilka sztuk bydła.

§. 30.

Wóyt Gminy nie czekaiąc na przybycie Lekarza Obwodu zarządzi przecięcie kommunikacyi ze stanowiskiem, w którém zaraza wszczęła się, i tym końcem umieści przed témże na straży człowieka, któryby z tego mieysca nic nie wypuszczał, ani też nikogo, a nawet innych zwierząt tamże nie wpuszczał.

§. 31.

Kiedy w oborze lub innem stanowisku, maiącém dopiero iedną chorą sztukę bydła, stoi obok téyże cztery lub pięć sztuk bydła, tak iż cała gromada składa się naywyżéy z sześciu sztuk bydła, naybezpieczniéy iest całą tę trzodkę wyprowadzić, zabić i zakopać.

§. 32.

Kiedy zaś w oborze maiącéy tylko iedną chorę sztukę bydła, stoi kilkanaście sztuk pozornie zdrowego, natenczas przeprowadzić ostatnie do innéy odległéy szopy lub stayni, albo latem na mieysce ogrodzone, i poruczyć stosownemu dozorowi; zaś oborę z chorą sztuką bydła właściciel zamknąć i klucz od teyże aż do przybycia Lekarza Obwodu, przy sobie zachować ma.

§. 33.

Jednakże w wysokim stopniu chorą sztukę bydła, wyprowadzić na plac

odległy, tamże dobić, następnie otworzyć, a po dopełnioném obeyrzeniu, iak wskazano zakopać należy.

§. 34.

Kiedy chora sztuka bydła w oborze upadnie, wywieść ią końmi na wozie na mieysce odległe, i pod dozorem stróża zostawić aż do przybycia Lekarza Obwodu, który padło, ze zwykłą przezornością, dla dopełnienia oglądzin, otworzyć każe; kiedy zaś Lekarz Obwodu tegoż samego dnia przybyć nie może, Wóyt Gminy winien iest kazać otworzyć upadłą sztukę bydła w obecności rzeźnika mieyscowego, lub innego z rzeczą obeznanego człowieka.

§. 35.

Wóyt gminy winien Lekarzowi na rewizyą przybyłemu, doręczyć wykaz bydła rogatego znayduiącego się w Gminie, który ma obeymować w stosownych rubrykach:

1. Numer domu.
2. Nazwisko właściciela.
3. Rodzay ⎫
4. Wiek ⎪
5. Sposób użycia ⎬ Bydlęcia
6. Dzień zachorowania ⎪
7. ditto wyzdrowienia ⎪
8. Upadku ⎭
9. Sposób obeyścia się z upadłem.

§. 36.

Lekarz Obwodu przybywszy w mieysce wybuchłéy zarazy, winien wyśledzić gdzie choroba naypierw się wszczęła, i iakim sposobem tamże wprowadzoną została, a tym końcem spisać wywód słowny.

§. 37.

Kiedy w oborze lub w innem stanowisku, maiącém dopiero iedną chorą sztukę bydła, znayduie się kilkadziesiąt sztuk bydła ieszcze zdrowego, w ówczas należy:

a) Chorą sztukę bydła, wraz z temi sztukami, które naybliżéy obok niéy stały przeprowadzić na mieysce odległe, tamże zabić i wraz ze skórą zakopać.

b) Resztę

(*Dalszy ciąg nastąpi w Nrze. 30.*)

DODATEK